Szerkesztőség kiadóhivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron L. Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — — 558

Kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez cimzendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ·POLITIKAI·NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK Romániában

Egy szám — 1·50

1925 május 14 Csütörtök | Cluj-Kolozsvár ★ VIII. évfolyam ★ 107 szám | 5685. Ijar 21

Dr. Ramasetter Róbert
Budapest
I. Disztér 2. II. 8.

A sors emberei

Az államférfiak vaksága a történelem és a természet hatalmas fejlődési akaratának világossága. E vakság fényessége Versailles óta sehelsem tündökölt tökéletesebb pompában, mint a lezajlott bukaresti konferencián. Benes és Nincsics urak összeültek, hogy vakságuk megszállottságával és fanatizmusával megálljt parancsoljanak a természet és történelem akaratának. Különösen Nincsics ur bölcsesége ragyogott meg szinte tulvilági fényben, amikor kijelentette, hogy a legyőzött államoknak egyetlen szisszenés nélkül alá kell vetniök magukat a győzők akaratának. Nincsics ur végre őszinte volt, végre levetette azt az álszentimentálizmust, melynek őszinteségében percre sem hittünk. Végre láttuk a „sors embereinek" álcátlan ábrázatát, melyre a dübörgő végzet von ráncokat. Mert Nincsics és Benes urak a sors emberei bizony. A sors emberei, mert bölcs szankciójukkal uj viharok magvát vetették el, viharokét, melyek a történelmi célok mélységeibe érnek. Az ellenszegülés mindig a történelmi fejlődés irányának lenditő kereke volt. Nincsics és Benes urak akarata, mellyel a fejlődést igyekeznek elgáncsolni: a történelem akarata egyben, mely eszközeiben nem válogatós és miként a természet: néha zordon telek, vakitó ködök leple alatt készíti elő a termékeny nyarakat. Élő erők megmaradását csak ellenkező erők feszülése tartja meg, fokozza fel. Soha a világon szabadságeszme, termékeny küzdelem nem született volna, ha a zsarnokság, méltánytalanság és elnyomatás szelleme nem fejlesztette volna erőiket.

Erre Nincsics és Benes urak a legeklatánsabb példák, akiknek küzdő energiái sohasem fejlődtek volna ki, ha népük nem az elnyomottak népe lett volna, ha népeik felett nem a zsarnokság és elnyomatás szelleme ült volna évszázados kárhozatként. A történelem nagy céljai érdekében az egyént is olyanná alakitja, amilyenül szüksége van reá. Volt idő, mikor Benesre és Nincsicsre nemzetfelszabaditó hősként volt szüksége. Azóta beteljesedett a végzet, elavultak a régi, beteljesült eszmék és a haladást jelentő mai európai konstellációban uj szükségletek kényszerüségei értek meg. Nyilvánvalóvá vált, hogy az erupció nem volt tökéletes és az átalakitó kataklizma alján a régi tévedések és bünök rétege huzódott meg. A gyülölet és békétlenség szelleme. Bebizonyosodott, hogy a nemzeti felszabadulás mámorába népi igazságtalanságok üröme csöppent, hogy a földrajzi megoldás mögött a gazdasági és kulturális lehetetlenségek és gyuladást okozó miazmák tömegei vonulnak fel.

A hajdani hősök világosan látó szemei a mult fényétől nem látják meg többé a történelem utjait. A hajdani forradalmárok a jövendővel szemben ellenforradalmi lendületbe csaptak át. Sorsuk és élettartalmuk beteljesittetvén, — a jelek szerint — Benes és Nincsics urak arra vannak hivatva, hogy a jövendő utjait a multhoz való csökönyösséggel készitsék elő. Örök törvények, melyben az a legnagyszerübb, hogy éppen azok nem ismerik fel, akik szolgálatában állanak.

A bukaresti konferencián ezért hallottunk mindenről, csak arról nem, hogy végre meg kell teremteni az igazi béke szellemét, annak a békének lehetőségét, melyet mindennel, csak éppen fegyverkezéssel, ujabb parancsokkal, az ellentétek ujabb kiélezésével nem lehet megteremteni. Ezért halottuk Benes szájából azt a kijelentést, hogy a dunai konföderációt nem lehet megvalósitani, holott Benes ur tudja legjobban, hogy a lehetetlennek látszót is meg lehet valósitani, ha azt történelmi szükségletek és elviselhetetlenné vált fájdalmak parancsolják.

Valaha a Bourbonokra mondották, hogy semmit sem felejtettek és semmit sem tanultak. Ezt a mondást Benesre vonatkoztatva ugy lehet variálni, hogy ő mindent elfelejtett és semmit sem tanult. A dunai konföderáció eszméje pedig — Benes ur lesujtó véleménye ellenére is — olyan ellentmondást nem türő szükségletek eredménye, melyek elé gátat emelni csaknem annyit jelent, mint siettetni kialakulását, eljövetelét. A nemzeti eszme fölött két, még ennél is hatalmasabb erő áll: a gazdasági és földrajzi adottságoké. A dunai medencében élő népek részére a történelmi igazságtevésnek csak első része fejeződött be: a népi felszabadulás. A másik, a hatalmasabb, — amely után győzők és legyőzöttek egyformán erősödő gazdasági nyomora kiált — még utban van: a gazdasági eggyéolvadás, a közös veszedelmek ellen való védekezés kényszerüsége.

Hatalmi mámor, gyülölet, nemzeti féltékenység tiltakozzon ma még bár ellene: a hatalmi elnyomatásból önként eredő felszabadulás vágya, — ez az erőket százszorozó történelmi energia — annál hatalmasabb erővel feszül neki az eszme valóra váltásának.

Erre Benes ur, a „lehetetlenség" megvalósitóinak egyike a legfőbb és legmeggyőzőbb tanu. A hit ereje a tagadásban van. A történelem ereje és elégtétele az ellenszegülés fájdalmas, de nagyon is emberi tényéből fakad. Benes és Nincsics urak ennek az erőnek és elégtételnek letéteményesei. A „sors emberei" ők, akik azáltal lettek azzá, hogy ellenszegülnek a jövendőnek. *(s. l.)*

Feloszlik a Marghiloman-párt

(Bucuresti-Bukarest, május 13. Az Uj Kelet tudósitójától.) Ardelean Jusztin, volt nagyváradi prefektus a progressziv-konzervativ párt nagyváradi tagozatának elnöke kijelentette, hogy Marghiloman elhalálozásával a párt megszünik. A tagok egyrésze az Averescu-pártba, másrésze pedig a nemzeti pártba lép be. Hangsulyozza azonban, hogy ez nem mint párt enblock történik, hanem mint magánszemélyek lépnek be az egyes pártokba. A Marghiloman-párt feloszlása beszédes bizonyitéka annak, hogy Romániában a politikai pártok még nem jutottak el az elvi rendeződés állapotába és csupán egyes markáns egyéniségek tartják együtt a pártok hiveit.

Megfélemlitő jóslások egy 1872-es könyvben

„Egy rendkivül erős férfi ujra összegyüjti a német nemzet valamennyi tagját." „Ausztria odacsatlakozik Németországhoz." „Anglia elveszti gyarmatait"

(Berlin, május 13. Az Uj Kelet tudósitójától.) Németország egyik kis városában, Winthukban egy érdekes, régi könyv került napvilágra. A könyvet 1872-ben nyomták egy kis rajnai városban, lapjai egészen megsárgultak már, betüi elkoptak, kötése szétmállott. Ennek a különös nyomdai terméknek az ad jelentőséget, hogy olyan igazságokat rejt, amelyek megjelenése után félszázaddal váltak valóra. A kis rajnai könyv politikai jóslásokat tartalmaz, amelyek közül azóta majdnem mindegyik bevált.

Az alábbiakban, szó szerint magyarra forditva, idézzük az eredeti szöveget:

„Azon a területen, ahol a lengyel nép nemzeti patrónusa valamikor mártirhalált halt, egy óriási csata fog lefolyni.

Az egyik oldalon oroszokat, olaszokat, franciákat, angolokat látunk, akikkel szemben németek, osztrákok, magyarok, törökök és még egy nemzet tagjai, akiket azonban most még nem tudunk pontosan megkülönböztetni, állanak.

Ez az utóbbi megjelölés valószinüleg a bulgárokra vonatkozik, akik annak idején tudvalevőleg még nem éltek önálló népi életet. Az óriási csata végeredményben a németek győzelmével fejeződik be és egyuttal a lengyel nép történetének fordulópontjává válik. A nagy háboru elején Németország konfliktusba keveredik majdnem az egész világgal és annak ellenére, hogy a szárazföldön és a tengeren nagyszerü győzelmeket arat, elbukik belső ellenségeinek és egy távoli profétának rosszindulatu ravaszságán.

A távoli próféta, aki hamis tanokat hirdet, messze, a vizeken tulról származik. Egy tervet eszel ki, amelyet végre is hajt, büntetésképen azonban nemsokára meghal.

(Ez a jóslás pontosan ráillik az amerikai Egyesült-Államok volt elnökének, Wodroow Wilsonnak a szerepére.) Németország összes hercegei lemondanak ezután és az ország köztársasággá alakul át. A köztársaság élére a nép alsó rétegeiből való férfi kerül, aki évekig kormányozza Németországot. *(Ebert, a szijgyártó-munkás.)*

Miután ez meghal,

egy rendkivül erős férfi lép helyére, aki ujra összegyüjti a nemzet valamennyi tagját.

(Hindenburg.) Ausztria ekkor hozzácsatlakozik Németországhoz. Bécsben borzalmas éhinség tör ki, az emberek a szó szoros értelmében felfalják egymást, a Stephansplatzon füvet növesztenek, hogy legyen mit harapniok. Magyarország végleg elszakad Ausztriától. Ezután a német népnek egy árulója támad, aki nagy tömegeket lázit fel és honfitársait hátba támadja. Németország vérfürdő szinhelye lesz, de kivüle egy másik hatalmas birodalom is tönkremegy.

Ez Anglia lesz, amaly hirtelen bukik majd alá. Gyarmatait, egy véres forradalom következtében, elveszti. De az anyaországban is nagy felkelések lesznek, ugy, hogy a király menekülésre kényszerül.

Hasonló forradalmi lázadások lesznek Párisban, amely városnak nagyrésze megsemmisül és a köztársasági elnök is a forradalom áldozatául esik.

Egyedül Németország lesz az az állam, amely hosszas szenvedések után uj életre fog támadni. A Hohenzollern-dinasztia egyik oldalága veszi át az uralkodást. Németország ettől kezdve vezető poziciót foglal el majd a világban és fontos hivatást fog betölteni."

A könyvnek egyik érdekes része még az, amelyben két uj fegyvernemről van szó, amikkel

„a lefegyverzett német nép el fogja üzni Strassburgban, Mainzban és Kölnben visszamaradt ellenségeit."

Tudva azt, hogy Köln ma is angol megszállás alatt van és hogy Strassburgban és Mainzban még ma is francia csapatok állomásoznak, valóban gondolkodóba kell esni, milyen titokzatos erő hatása alatt iródott ez a könyv, amelynek fele, egészen a legutolsó hétfőig, amikor Hindenburg, az „erős ember, aki összegyüjti népe fiait," bevonult a brandenburgi kapu mögé, már most beteljesedett, másik fele pedig, amely Ausztriának Németországhoz való csatlakozását, az angol birodalom széthullását és egy Keletről jövő hátbatámadást jósol meg, talán nem is egészen lehetetlen.

Jeritza elájult a „Walkür“ bécsi előadásán

Vetélytársnője, Mária Olsceska feléje köpött és nem engedte, hogy a szinpadra lépjen. A közönség szimpátiatüntetést rendezett a megbántott művésznő mellett

(*Bécs*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Kinos incidens játszódott le kedden a bécsi operában. *Jeritza* Mária, az Amerikából nemrégen visszatért világhirü osztrák énekesnő, lépett fel hosszabb idő után másodszor a „Valkür“ cimszerepében, amelyet, távolléte alatt, Maria *Olsceska* asszony, aki már évek óta erős versenytársát látja Jeritzában, alakitott. Olsceska asszony a kedd esti előadáson kinos botrányt rendezett. Abban a pillanatban, amidőn Jeritzának be kellett volna lépnie a szinpadra, hirtelen megjelent a kulisszák mögött,

elállta a művésznő utját és feléje köpött.

Jeritza hátralépett és a kellemetlen „inzultus“ az egyik kóristaleányt érte, aki a különös jelenetre az egyik öltözőből elősietett. Jeritzát az eset annyira felizgatta, hogy

elájult és az előadást fel kellett függeszteni.

Azonnal közbeléptek az Opera jelenlevő igazgatói és rendezői, akik, miután az elalélt müvésznőt magához téritették, igyekeztek rábeszélni őt arra, hogy szerepét végigjátsza. Jeritza sápadtan lépett ujra a közönség elé, amelynek soraiban akkor már élénken tárgyalták a megbotránkoztató jelenetet. Amikor a népszerü énekesnő ujból megjelent a rivalda előtt,

a közönség felállott helyéről és percekig tartó szimpátiatüntetést rendezett Jeritza mellett.

Olsceska asszonyt ezalatt egy hátsó kijáraton át lakására vezették. Az esetnek a szinészegyesület előtt lesz folytatása.

Egy ujságiró naplója az épülő országból

A vándorló falu és a vándorló gyár

Nem emigráció kell, de kolonizálás. Hogy költözködik át egy lengyel falu. A lodzi takácsok gyárat épitenek. Amerika tanulságot üzen

(*A „Romania“ hajó fedélzetén 1925 április 27.*) Ahány család, annyi életsors vándorol ezzel a hajóval uj jövők, uj várakozások elé. Százan és százan tépik ki magukat bármilyen nyomoruságos, de mégis megszokott életükből, mely apjuk és nagyapjuk élete volt. Ki lakást változtat: butorait hurcolja csupán átal; de a kivándorlók egy egész életet változtatnak.

— A mi életünk csak most kezdődik . . . mondják a fiatalok és vig szemmel, gondtalanul néznek a jövőjük elé. A chalucokat nem kell kérdezni, hogy mihez kezdenek, mit akarnak Palesztinában. Számukra csak egy kérdés, egy parancs van:

— „Mit akar, mit kiván Palesztina tőlők?“

Mocsarak irtását, vagy kőtörést, életet, vért, fiatalságot: mindegy, odaadják, boldogan adják oda.

Mások, fiatalok, kikben még nincsen meg a chalucok boldog önfeláldozása, igazi zsidó magabizással néznek a jövőjük elé. Egy lengyel fiatalembernek tesszük fel a kérdést, hogy mihez akar fogni Palesztinában.

— Ich hab e jiddischen Kap in zwei Händen . . . hangzik a válasz. Zsidó fej és két dolgozó kéz. És ez elég is.

De azok, kiket már megviselt az életre való harc, kikből kikopott már az ifjonti bizakodás, azok számára bizony komoly probléma, komoly gond, hogy mihez kezdenek majd. Álmatlan éjszakák és nehéz napok gondja. De tele vannak bizakodással, akarattal, reménnyel és olyan elhatározással, mely eddig is csudákat müvelt. Ma már hivatalos körökben is egyre jobban tért hódit Max Nordau felfogása, hogy szabaddá kell tenni Palesztinát minden zsidó előtt, mert majd a viszonyok ereje oda fog hatni, hogy megteremtik maguknak majd ők a munkafeltételeket, az elhelyezkedési lehetőségeket. Ez a felfogás érvényesül most már egyre teljesebb mértékben a lengyel kivándorlás irányitásában is.

A vándorló „kile“

A hajón utazik például egy kis lengyel község rebeje és saktere. Küldetésben járnak, egy kis galiciai zsidó falucska küldi őket. A faluban egyszerü, dolgozó chaszid zsidók laknak, akik elhatározták, hogy mindannyian kiköltöznek Erec Jiszroelba. Az egész kile. Még a snorrerjeiket, batlenjeiket is magukkal viszik. Az egész kile kiköltözik és átalakul egy palesztinai községgé, a közös munka közösségévé. A két kiküldött feladata az, hogy földet vásároljanak. A pénzt az egész falu adta össze. Kis részjegyeket bocsátottak ki. A gazdagok persze a nagyobb részt jegyzik le, de csak azért, hogy ezáltal biztositsák a földet azok számára, akik különben nem tudnának hozzájutni. Az igy áttelepitett falu azután egy teljes munkaközösséget fog alakitani, nem a vagyon, hanem a munka jogán, a közösségi elv teljes érvényrejuttatásával. S minden hajóval négy-öt ilyen kiküldött utazik ki Palesztinába és igy alakul át az allijah lassanként az individualis kivándorlásból tömegek szervezett, öntudatos áttelepitésévé.

És ezzel meg kell ismerjük azt a parolt, mely Palesztina betelepitésének problémáját jelzi. Palesztinába nem *emigráció* kell, hanem mezőgazdasági és ipari *kolonizáció*. Amerikába egyetlen évben százezernyi zsidó tömeg vándorolt ki. Ez mégis *csak* emigráció volt, e nagy tömeg százezer egyéni akarattá, céllá esett széjjel. Ha a mi allijánk még messze van is ettől a számtól, mégis teljesebb és tökéletesebb irányu abból a szempontból, hogy egyéni sorsokat közösségbe fog össze. Nem egyéneken, hanem már a galutban megszervezett közösségek előtt nyitja meg a kapukat. A Merkas Hechaluc kvucákban küldi ki chalucait: megszervezett csoportokban és ime, a fenti példából látjuk a falusi kolonizációnak már a galutban megszervezett formáját.

A zsidó takácsok dala

De hadd lássunk egy másik országépitő formát is: az iparit. E hajón ennek is megtaláljuk érdekes reprezentánsát. Egy lodzi mérnök az ottani zsidó takácsok tervével utazik ki Palesztinába, ahol már egy nagyobb bizottság dolgozik e terv előkészitésén. Ime a terv, mely már a megvalósulás stádiumába lépett:

A lengyel takácsok és textilesek egy valóságos textilvárost akarnak létesiteni. A nagy szövőgyárakat szövetkezeti alapon valósitanák meg és ezzel kapcsolatosan azután individuális kezdeményezésre különböző, a textiliparral kapcsolatos üzemek alakulnának, ugyhogy a textilváros teljesen felölelné a textilgyártás valamennyi fázisát.

A nagy textilgyár létesitése mintegy százötvenezer fontba kerülne. Ez az a tőke, melynek felhozása most van folyamatban. Ezt az összeget részvénytársasági alapon jegyeznék le és pedig ugy, hogy minden részvényes ötven dunamnyi területet kapna kis, két szobás lakással és némi mezőgazdasági inventárral. A gyár munkásai elsősorban a részvényesekből kerülnének ki, ugyhogy minden részvényes kötelezné magát arra, hogy vagy ő, vagy pedig valamelyik családtagja beáll a gyár munkásai közé. Természetesen a részvényes munkások is teljesen azt a bért kapnák, mint az idegen munkások. Számitás szerint az ötvendunamos kisbirtok a háromszáz részvényes család megélhetésének negyven-ötven százalékát fedezné.

A részvények ára kétszázötvenezer lej lenne és pedig azzal a számitással, hogy ebből kétszázezer lej fedezi a földdel járó kiadásokat, a másik ötvenezer lej pedig a gyári üzem költségeit fedezi.

Eleinte az volt a terv, hogy csak szakemberek lehessenek részvényesek. Tekintettel azonban arra, hogy a szövőgyári munka könnyen elsajátitható, most ugy határoztak, hogy mások is résztvehetnek benne és pedig nemcsak lengyelországi zsidók.

Hogy mennyire komoly ez a terv, mi sem bizonyitja jobban, mint a hires berlini Siemens és Schuckert-gyárnak ajánlata. Ez a berlini vállalat, mely köztudomás szerint zsidót nem alkalmaz üzemeiben, hajlandó a gyár valamennyi gépét hosszu lejáratu hitelbe adni, sőt eleget tesz a kezdeményezők ama kikötésének, hogy a gyár felszerelését csak zsidó montörökkel végezteti el.

A lodzi példa egyben érdekes formáját mutatja a szövetkezeti és a kapitalista rendszer egybekapcsolásának. Az általános üzemü nagy szövőgyárat a szövetkezet tartaná fenn, a textilipar részletproducióit a magántőke végzi majd el.

A lodzi zsidó nagygyárosokat is megmozgatta ez a terv. De megmozgatta a szigoru vallásos rétegeket is, ugyhogy már egy másik kisebb szövetkezet, melynek tagjai chassid zsidók, egy kisebb gyár részére már le is küldötték a gépeket.

Általában igen érdekes az a tendencia, amely igy akarja a zsidó kistőkét szövetkezeti alapon a palesztinai ipar fejlesztésébe bevonni.

Üzen Amerika

Egész természetesen sokan vannak olyanok, akik teljesen individuailis termelésre akarnak berendezkedni. Az első és másodosztály tele van lengyel turistákkal, akik szinte kivétel nélkül azzal a tervvel indultak utnak, hogy Palesztinában körülnéznek és azután véglegesen áttelepitik vállalataikat. Az utasok között van amerikai is, egy Magyarországból huszonnyolc év előtt kiszakadt zsidó, kis fiával együtt akar Palesztinába kitelepedni.

— Már Amerikában is sulyosan érezzük, hogy mit jelent zsidónak lenni. Az sem a régi szabadság országa. Az amerikai zsidók között is egyre nagyobb a vágy, hogy hazatérjenek Palesztinába. Eddig az volt egy amerikai zsidó legfőbb vágya, hogy mint gazdag ember térjen vissza — Európába. Most azonban Európa helyett Palesztinába akarunk visszatérni . . .

Ime igy szólal meg az amerikai felfogás, üzenetül mindannyiunknak. Ez a hajó tele van ilyen üzenetekkel. Ahány egyéni sorsot fog össze ez a hajó, annyi üzenet, drótnélkül és szikrák nélkül. Hivó üzenet mindenki számára öt világrész felé, a galut szétszortságához. Igy egyesiti a kis Palesztina nemcsak a lelkeket, de a gazdasági törekvéseket is. És igy alakul ki a társadalmi életnek egy olyan uj célja, mellyel a zsidóság megint az egész emberiség számára nyujt példát . . .

Székely Béla

A hadseregek nem használhatnak lángvetőket

Genf, május 13. A fegyverkereskedelmi értekezlet katonai bizottságának ülésén elfogadták *Baranyay* Zoltán magyar delegátusnak azt a javaslatát, hogy a lángvetőket töröljék a fegyvernemek sorából.

Tavaszi felöltő
jó minőség
lej 2500

Katz & Mendel
Cluj, Piața Unirii No 10.

Lej 2300
jó minőségü
tavaszi öltöny

Két szám között

Pozsony, május 13. A hordár kopogott és benyitott a lakásba. Önkénytelenül a sapkája után nyult, de aztán mást gondolt és a fején hagyta. Ez zsidó hely. Aztán ő se rossz zsidó, igaz, szombaton dolgozik, vasárnap is dolgozik. Egyszer pedig már megszólták érte. Valami kis keshedt zsidó rápiritott. De ő vállat vont. Hogy a fenébe ne. Hát ur ő, vagy szolga-e. Persze, hogy szolga. És ő tudja mi áll a szolgákról a parancsolatban. Ne dolgoztasd szolgálód se azon a napon. De őt dolgoztatják. Az urak megállnak a sarkon, ahol ő szombaton pihenni is szokott és elküldik. — Hetvenhetes, maga most elmegy. Hetvenhetes, maga aztán visszajön. Néha nem muszáj visszajönni. Nos, hát tehet ő arról. Egyáltalán semmiről se tehet. Most itt áll ezen a zsidó helyen és leteszi a csomagot. Most épen megint szombat van, mit tehet ő róla. Ő már pénteken idehozta volna. Egész komolyan gondolja ezt.

— Kérem, — mondja — én nem tehetek arról, hogy máma küldtek.

Az ember csodálkozva ránéz, bosszus arcán megenyhül a kelletlenség.

— Maga zsidó? — kérdezi.

A hetvenhetes beszélni kezd. Hát persze, hogy zsidó. Egész mostanáig épen ezen gondolkozott. Szombaton, ha zsidó helyre megy, ez mindig az eszébe jut. De ő azon nem csodálkozik. Hát mi jutna más eszébe. A nyomoruság? Hisz arra máskor is gondolhat. Az ember ünnepnap nem gondol a szegénységre.

— Nagyon szegény? — érdeklődik a másik.

A hetvenhetes mosolyog. Hisz, ha pénze volna, akkor mással cepeltetné ő is a csomagot. Minden pénzt megér, ha nem kell cipekedni. Nagy szükség van a hordárokra. Azt aztán senki se tagadhatja.

A házigazda nézi a fáradt, öreg fejet és barátságos szavakkal beszél.

— Hogy hivják?

— Hetvenhetes vagyok, engem igy kell csak keresni. Mindenki ismer.

Ezt egészen megfontoltan mondja. Ő borzasztó pontosan tudja, hogy ez a szám őt jelenti. Nem lehet eltéveszteni. Ez két másik szám között van, pontosan rubrikázva. Mindenki tudja, hogy előtte 76 van és mögötte 78. Hol van csak egy névvel ellátott ember, aki tudja, ki van előtte és ki van mögötte.

A másik ezt nem érti egészen. Szegény öreg, gondolja. Szegény, öreg zsidó.

— Majd teszek valamit a maga érdekében — igyekszik barátságos lenni. Hátha lehetne pénzbeszedő a szentegyletnél.

— Hát csak tessék a hetvenhetest keresni.

Ezzel elment. Megállt a sarkon, ahol várakozni szokott. A hetvenhatos után érdeklődött.

— Meghalt, — mondták neki. — Elütötte a villamos.

Mély megdöbbenés szakadt a szivére. A hetvenhatos meghalt. Hát ki van akkor ő előtte. Holnap talán a hetvennyolcas is meghal. Hogy lehet majd őt megtalálni. Előtte se lesz senki, mögötte se lesz senki.

Nagyon szomoruan állt.

Valaki most megállt előtte és azt mondta:

— 77.

Felkapta a tekintetét. Az arca is felderült. Lám, azért mégis csak megtalálják.

A 78-as volt.

— Te, — mondta az — összébbszorulunk. Te a 76-os leszel, én a 77-es. Most irták a városnál összébb a számokat.

Az öreg megtántorgott. Hetvenhatos lesz. Elveszik a nevét. Ki ismer rá? Nem, nem, az a szám mégse őt fogja jelenteni. A számmal csak szoroznak és kivonnak. Őt most kivonják és beszorozzák. Borzasztó.

A hét lassan telt. A sapkáján már az uj szám jelezte őt. Néha ismerős arcokat látott, akik mintha őt keresték volna.

— Nagyságos ur, — kiáltozott, — én vagyok a hetvenhetes.

Bolond — gondolták és a tekintetek a 76-os számot nézték a sapkáján. És nem küldték el.

Senki se küldte. Ez nagyon különös volt. Mi az, hát senki se akarja megismerni? Miért nem akarják az emberek elhinni, hogy ő a 77-es, a régi hetvenhetes.

Miért?

Mikor látta, hogy rá se figyelnek, tétován dőlt neki egy villanyososzlopnak. A homloka verejtékezett. Levette a sapkáját és megtörölte a homlokát. A szeme az uj számon révedezett. Igaz, igaz, — mormogta, — hisz én nem vagyok én. Én egészen más vagyok. Én majdnem egy harmadik vagyok.

Ujvári László

A nemzeti párt tiltakozik az ellen, hogy a csatolt területeket a regátiak protektorátusa alá helyezzék

— Bukaresti munkatársunk esti telefonjelentése —

Bukarest, május 13. A kamara mai ülésén napirend előtt dr. *Lupu* szót kér és elővesz a zsebéből egy „Viitorul"-t és felolvas egy cikket, amelyben a kormány hivatalos lapja dr. Luput, Madgearut, Sterét és Mihalachet azzal vádolja meg, hogy sértőleg nyilatkoztak a román hadseregről. Kérdi Bratianu Vintilát, vállalja-e a felelősséget a lapban közöltekért?

Bratianu Vintila: Ebben az ügyben egyedül a „Viitorul" szerkesztősége adhat felvilágositást.

Dr. *Lupu*: Akkor azt kell kérdeznem, szolidárisak-e félhivatalos lapjukkal?

Bratianu Vintila: Ami engem illet, én feltételezem Önökről, hogy tényleg tettek a hadseregről sértő nyilatkozatot. A cikkért azonban csak a lapot lehet felelőssé tenni.

Dr. Lupu: A kormányok mindig felelősek a hivatalos szócsövükben megjelent közleményekért. Egyébként a vádat legkategorikusabban visszautasitja. Kérdi a hadügyminisztert, hogy Pan Halippa támadójával, Popescuval mi történt, nem léptették-e elő kapitánnyá?

Mardarescu: Popescu főhadnagy a biróság előtt fog felelni tettéért.

Dr: *Lupu*: Hogyan? Hiszen Tatarescu azt mondotta, hogy Popescu fel van függesztve és már nincs a hadsereg kötelékében.

Mardarescu: Tatarescu nem ismerte a kérdést, amikor ezt a nyilatkozatot tette, mert nem ismeri a katonai regulamentet. A katonai szabályzat ilyen büntetést nem ismer.

Constantin Gerghescu liberalis dicséri a javaslatot.

Agarbiceanu nemzetiparti élesen kikel a javaslat ellen,

tiltakozik az ellen, hogy a csatolt területeket a regát protektorátusa alá helyezi. A Romániához csatolt területek sokkal nagyobb területet tesznek ki, mint a regát és igy erre nincs jogcim.

Óriási tiltakozás a liberálisok oldaláról.

Agarbiceanu: Vaitoianu az éjjeli ülésen azt mondotta, hogy Beszarábiában sokkal jobb volt a közigazgatás az orosz rezsim alatt. Kénytelen vagyok megmondani Önöknek, hogy *Erdélyben sokkal jobbak voltak a viszonyok a magyarok idejében.*

Erre ujabb lárma és tiltakozás tört ki.

Kivégezték a Lachmann-család gyilkosát

Cigarettával szájában lépett a bitófa alá és ellökte magától a papot. Az akasztás után még tizenegy percig élt

(*Budapest*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) A Margit-köruti fogház udvarán tegnap hajnalban kivégezték *Molnár-Tóth* Józsefet, aki a mult évben az ujpesti Lachmann-családot meggyilkolta. A kivégzés többezer főnyi tömeg jelenlétében történt. Sokan már azelőtt való este a fogház köré gyülekeztek és ott várták be az akasztás megkezdését.

Molnár-Tóth József egykedvüen, cigarettával szájában, lépett a fogház udvarára.

A bitófa alatt már várt rá *Gold*, az uj hóhér, aki Bali Mihály szerepét vette át a magyar igazságszolgáltatásban. Amikor Molnár-Tóth a bitófa alá ért, előlépett egy ferencrendi szerzetes és feléje nyujtotta a keresztet. Molnár-Tóth idegesen *ellökte magától a papot* és szólt a hóhérnak, hogy teljesitse kötelességét. Gold segédei megfogták az elitéltet és felállitották a bitófa alatt elhelyezett zsámolyra.

Ebben a pillanatban Molnár-Tóth viaszsárga lett és egész testében el kezdett reszketni.

Egy szomszédos épület ablakaiból az elitélt hozzátartozói nézték végig a kivégzést, akiknek szempillantása egészen az utolsó pillanatig a delikvensre szegződött. Gold rendkivül nehézkesen végezte feladatát. Nem alkalmazta a Bali Mihály által meghonositott módszert, amely a nyakcsigolyának egy erős mozdulattal való kificamitásával vet véget az elitélt életének, hanem hosszu és fárasztó fogásokkal végzett Molnár-Tóth Józseffel, aki *borzalmasan kinlódott és az aktus befejezése után még tizenegy percig élt.*

„A Kudelka, az egy piszok"

A Léderer-per második napja. Lédererné előre megrendezte a hentesmester utolsó éjszakáját

(*Budapest*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Ma délelőtt változatlan érdeklődéssel folytatták a Léderer-házaspár bünperének tárgyalását. Az elnök elsőnek ismét Lédererné szólitja elő, aki további vallomásában elmondja, hogy férje állandóan féltékenységi jelenetekkel üldözte. Azon az estén, amikor a gyilkosság történt.

Kudelka erőszakkal náluk akart aludni

és azt hozta fel ürügyül, hogy nem kap már villamost, amivel hazamehet. Léderer akkor mérgesen rátámadt, hogy biztosan megcsalja őt Kudelkával. Lédererné erre kiment a szobából és hagyta, hogy a férje egyedül legyen a vendéggel. Néhány pillanat mulva dörrenést hallott, ami ugy megrémitette, hogy elbujt egy sarokba, ahonnan nem mert előjönni. Nemsokára berohant hozzá a férje és

jajveszékelve mondotta el, hogy borzasztó szerencsétlenség történt, az egész jövőjét eljátszotta és hogy okvetlen el kell tüntetni a hullát.

A feldarabolást Léderer egyedül végezte, azzal a bárddal, amit a felesége adott neki. Minthogy a konyha padlója tele lett vérrel, Lédererné felmosta és csak azután indultak ki a Dunához. Lédererné ezután beismerte, hogy Kudelka ékszereit magához vette.

Elnök: A férje azt állitja, hogy ön heccelte fel a gyilkosságra és hogy Kudelka önnek szerelmi ajánlatokat tett.

Lédererné: Szó sincs róla, hogy heccseltem volna,

csak azt mondtam, hogy a Kudelka az egy piszok.

Igenis, Kudelka gyakran erőszakoskodott velem, de én mindannyiszor arculütöttem és megmondtam az uramnak. Minthogy azonban az uram kételkedett a hüségemben, ugy rendeztem a dolgot, hogy a függöny mögött egyszer kihallgatta a beszédünket. Ez alkalommal ő is meggyőződhetett arról, hogy Kudelka volt az, aki állandóan ostromolt.

Ezután a tanukihallgatásra került sor. Kudelka felesége, továbbá fivére és nővére elmondják, hogy

Lédererné a Kudelka pénzére pályázott

és előre megfontolt szándékkal rendezte meg Kudelka utolsó éjszakáját.

Léderer Sándor, a vádlott öccse, előadja, hogy találkozott a bátyával és a sógornőjével akkor, amikor Kudelka feldarabolt holttestét vitték a Dunához. Megkérdezte tőlük, mi van a böröndben, mire ők azt felelték, hogy

könyveket visznek.

Később a sógornője ötmillió koronát adott át neki megőrzésre, azzal a megjegyzéssel, hogy ez az örökségéből való, amelyet most kapott ki.

Ezután Lédererék háztulajdonosának kihallgatására kerül sor. Elmondja, hogy Kudelka gyakran volt fenn egészen éjszakákon át Lédererné nél, amikor a férje nem volt odahaza. Lédererék sokat nélkülöztek és a házbérrel gyakran adósok maradtak. Lédererné többször emlitette neki, hogy el akar válni az urától.

A biróság elrendeli a tanunak Léderernével való szembesitését.

Izgalmas jelenet következik, amelynek során Lédererné magábaroskad és beismeri, hogy férje távollétében, Kudelka két éjszakát nála töltött.

Mielött Lédererné ezt a vallomást tette, hisztérikus görcsöket kapott, ugy, hogy a tárgyalást vezető elnök megbilincseltetéssel fenyegette.

A mai tárgyalás utolsó tanuja *Kenyeres* Balázs orvostanár volt, aki bejelentette, hogy Léderer nagymértékben *degenerált*, amit fejlakatának abnormitása is bizonyit.

Minich orvostanár feltünönek tartja, hogy Léderer nem akar emlékezni a gyilkosság részleteire, holott a vizsgálóbiró elött tett vallomásában igen jól emlékezett minden részletre. Ennek ellenére megállapitja, hogy Léderer degenerált, viselkedése nem normális,

feltünően alacsony homloka van, fülei tulságosan nagyok és elállanak,

ami szintén igazolja a degeneráltságot, de, semmiesetre nem jelenti azt is, mintha Léderer beszámithatatlan volna. Léderer céltudatosan dolgozott, amikor gyilkolt és a holttestet feldarabolta és eltüntette. Ezt bizonyitja az is, hogy

a holttestet ugy lenyuzta, mint ahogy a bonctani szolgák két három órai nehéz munkával szokták.

Léderer egyáltalában nem kapkodott, hanem szabályszerüen semmisitette meg áldozatát.

Ellentétes hirek Zita állapotáról

(*Bécs*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Ma délután riasztó hirek érkeztek ide Zita exkirályné állapotáról. Az egyik jelentés, amely Párisból érkezett, azt mondja, hogy az exkirályné, aki tudvalevőleg két hónap leforgása alatt most másodizben kapott tüdő- és mellhártyagyuladást,

rendkivül magas lázzal fekszik lequeitioi lakásán.

Az orvosok legnagyobb aggodalommal tekintenek a betegség lefolyása elé. A másik jelentés, amelyet Berlinben adtak fel, hasonlóképen sulyos komplikációkról beszél. Az egyik bécsi lap tudósitója ma felkereste *Schager* Albin bárót, a Habsburg-ház bécsi megbizottját, aki kijelentette, hogy

Zitának már évek óta sulyos és ragályos torokbaja van,

amely rendkivül legyöngitette és szervezetének ellenállását csökkentette. Nem tartja kizártnak, hogy ennek nyomán komplikációk léptek fel és hogy a tüdő- és mellhártyalob ujból jelentkezett. Az exkirályné április elsején tért vissza egy kolostorbeli szanatóriumból, amelyet a jelek szerint, ugylátszik korán hagyott el. A késő esti órákban Budapestről, gróf *Károlyi* Józsefnétől, akinek férje Lequeitioban tartózkodik, távirat érkezett Schager Albinhoz, amelyben a grófné

nyugtalanságának ad kifejezést, hogy a királyi család környezetéből az utóbbi hetekben semmiféle értesitést nem kapott.

Lehetetlennek tartja, hogy valami komolyabb betegségről legyen szó, mert az ura tudatta volna öt.

Madrid, május 13. *Az „El Sol“ cimü spanyol lap bilbaui jelentése szerint Lequeitio polgármestere közölte a bilbaui kormányzóval, hogy Zita teljesen egészséges.*

Ahol nincsenek se felekezeti, se nemzetiségi problémák

Interju Americo Agorioval Montevideo legnagyobb lapjának főszerkesztőjével

(*Montevideo, április végén. Az Uj Kelet kiküldött tudósitójától.*) Virágbaboruló európai tavaszok idején, ezen a tájon most kezdődik a tél. A strandok már elhagyottan állanak, a tenger hátát vad szelek korbácsolják nyugtalanra, a haragos-zöld vizen fehér hajóóriások lebegnek tova, melyek az Egyesült-Államok üdülőit viszik haza. A tél itt a nyomor évszaka, a munkanélküliség kezdete. És bár beálltával itt nem jönnek európai értelemben vett hóviharok és hidegek, mégis mindenki jobban reszket tőle, mint Európában, annál is inkább, mert a szellősen épitett kályhanélküli házak alig nyujtanak menedéket az állandóan esős, szeles idő ellen. Uruguay a spanyolnátha hazája, mely betegség tudvalevőleg innen származott át Európába is.

Ebben a keserenyés hangulatban volt szerencsém tegnap *Americo Agorio* urral, az „*El Dierio*“, Montevideo legnagyobb lapjának főszerkesztőjével találkozni, aki egyszersmind az uruguayi ujságiró-kör titkára. Agorio ur a legnagyobb szivélyességgel áll rendelkezésemre. Midőn megemlitem előtte, hogy Európában a legnagyobb nehézségbe ütközne egy közéleti férfiut csak ugy séta közben meginterjuvolni, Agorio ur mosolyogva válaszol:

— Nálunk a demokrácia *gyakorlat*, nem pedig meddő elmélet; a mi demokráciánk: az élet demokráciája.

Sok aktuális kérdésről beszélgettünk, európai politikáról és bolsevizmusról, mig végül eljutunk az európai élet egyik legaktuálisabb problémájához, — a zsidókérdéshez. Agorio ur szokatlan tájékozottsággal látja a zsidókérdést, ami annál is inkább csodálatos, mert Uruguayban — a szó legszorosabb értelmében véve — nem ismerik a zsidókérdést, sőt a lakosság nagyrésze azt se tudja, mi az a zsidó vallás, ki és miféle náció a zsidó.

— Itt feltalálhatja a világ összes nemzetének és vallásának képviselőit — mondja Agorio — anélkül, hogy e nemzetiségek között a torzsalkodásnak szellemével is megismerkedne. Nálunk a lelkiismeret szabadsága nem puszta frázis, mint Európában, amit az is bizonyit, hogy *államvallásunk nincs* s ki-ki azt a vallást gyakorolja, amely neki jól esik. A nemzetiségi és vallási hovatartozás nálunk a legszorosabb értelemben vett magánügy, *amelybe az államnak semmi beleszólása nincsen.* Hasonló a helyzet az állampolgárság tekintetében is. *Nálunk még az is megszerezheti az állampolgárságot, aki előbbi állampolgárságáról nem mondott le.* A mi értékmérőnk nem faji, nem nemzeti szempontok szerint alakul, *hanem az egyén munkateljesitménye és szellemi értéke szerint.* Ez pedig nem vezethet másra, mint olyan életre, mely előitéletek nélkül való. S ha a bevándorlónak még sikerül is ragaszkodnia előitéleteihez, bizonyos, hogy gyermekei már levetkezik ezeket az előitéleteket. A száz év óta fennálló uruguayi köztársaság életében ezért nem fordult elő még vallási és nemzetiségi torzsalkodás.

Csak természetes, hogy ezek után rendkivül érdekelt: mi lehet a véleménye Agorio urnak a cionizmusról. Erre vonatkozó kérdéseimre Agorio ur a következő választ adta:

— A cionizmus sikerét legjobban az a brutális antiszemita-mozgalom segiti elő, mely Európában mindenütt lábrakapott. *Én, egy szabad nemzetnek gyermeke, csak a legnagyobb örömmel üdvözölhetem azt a mozgalmat, amely egy szabad nemzettel akarja megajándékozni a világot.*

Tüzetesebb érdeklődésemre megtudom, hogy Montevideoban ezidőszerint mintegy háromezer zsidó él, akik ugy a közéletben, mint a társadalomban teljesen egyenlő jogokkal rendelkeznek. *Iskoláik a legteljesebb nyilvánossági joggal birnak, tanitási nyelvük a héber és a jiddis.* Van egy közös mükedvelő szintársulatuk, mely hetenkint egyszer a zsidó szinmüirodalom remekeit adja elő, szép erkölcsi és anyagi siker mellett.

A cionistamozgalom még meglehetősen kezdetleges stádiumban van, bár Szokolow februári látogatása anyagiakban szép eredménynyel zárult. A magyarnyelvü zsidóság — anyagi lehetőségeihez képest — szintén kiveszi részét mindennemü akciókól. Sajnos, azonban a zsidóság kulturális és társadalmi helyzetének kedvező és biztositott volta mellett, anyagi helyzete nem mondható tulságosan kedvezőnek. Az ujonnan bevándorló zsidók épolyan nélkülözéseknek vannak kitéve, mint a többi nemzetiségüek. Mindenesetre szörnyü ellenmondása ez annak az ideális demokráciának, amely Uruguayban uralkodik s mely mellett — a hihetetlen gazdagság fényével szemben — a nyomornak, a baromivá sülyedt életnek végtelen tengere tárul . . .

Görömbölyi J[illegible]

Israel Cohen utijelentése

Csak Magyarországon és Törökországban nincs hivatalosan elismerve a cionista-szervezet

(*Cluj-Kolozsvár*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Néhány hét előtt hirt adtunk Israel Cohennek a londoni cionista világszövetség titkárának Európa körüli utjáról, amelynek során Cohen Erdély zsidóságát is meglátogatta. A cionista közéletü férfiu utja a Szervezeti és Politikai Alap megteremtésével függött össze. Israel Cohen, aki a mult év december 11-én hagyta el Londont, most érkezett vissza. Ezidő alatt tizenhat különböző országban működő cionista centrumot keresett fel. Első stációja Berlin volt, innen Varsóba utazott, majd Reválból, különböző országokon át, Athénbe jutott. Ezekben az országokban Cohen mindenütt a helyi cionista szövetségek végrehajtó-bizottságaival tárgyalt, több alkalommal pedig nagyobb gyüléseken tartott előadást a cionista mozgalomról. Első alkalom volt ez arra, hogy az exekutive megbizásából egyik főtisztviselő nagyobb utat tett a közügy érdekében. Az a szeretetteljes fogadás, amelyben Israel Cohent mindenütt részesitették, igazolja, hogy az exekutive nagyon helyesen és célszerüen járt el, amikor az alap megteremtésének ezt a módját választotta.

Párisban való rövid tartózkodása után Cohen Antwerpenbe utazott, ahol megérzéseker rendkivüli ülést tartott a belga cionista föderáció bizottsága Jean Fischer elnökletével. Ez alkalommal mindjárt háromszáz font sterlinget szavaztak meg az alapra. Berlinben ezer font sterlinget, a lengyel föderáció ugyancsak ezer font sterlinget szavazott meg erre a célra. Varsóban való ottlétekor Israel Cohen nagy beszédet tartott a cionizmus világhelyzetéről a Mizrachi egyik nagygyülésén, amelyen Hermann Farbstein elnökölt. Varsóból Danzigba utazott. Itt a városi cionista szervezet százötven font sterlinget szavazott meg, amelyet nyomban át is utaltak Londonba. A következő három hetet Cohen Litvániában, Lettlandanban és Esztlandban töltötte el. Kownoban az országos szövetség exekutivéje, a sulyos gazdasági helyzet ellenére, készségét fejezte ki aziránt, hogy háromszáz font sterlinget juttat az alapnak és ennek egyrészét haladéktalanul átutalja Londonba. Rigában és Libau városában mr. Cohen nagy nyilvános gyüléseket tartott, mig Dorpatban kisebb körök előtt beszélt. E városokban a gyüjtés eredménye négyszáz font sterling volt.

Február elsején a csehszlovák köztársaság cionista föderációjának központi bizottsága előtt tartott mr. Cohen hosszabb beszámolót. Itt azonnal nyolcszáz font sterlinget szavaztak meg, amelynek egy részét át is utalták Londonba. Prágából Bécsbe utazott, majd Budapestre, ahol magánkörökben értekezett az alap ügyében, mert Magyarországon a cionista szervezet hivatalosan nincs elismerve. Felkereste egyuttal a kormányt is és értekezett a cionista egyesület alapszabályainak elismerése érdekében. Innen Zágrábba utazott, majd Belgrádba, ahol dr. Alkalay országos rabbi is részt vett az általa egybehivott konferencián. Zágráb és Belgrád cionistái háromszáz fon sterlinget adtak az alapra. Mr. Cohen innen Szalonikibe utazott, ahol a Bne berit páholy vendége volt. Athénben a zsinagógában tartott nagy beszédet. Ugyanakkor Sir Alfred Mond is Athénben tartózkodott, akit egy mr. Cohen által vezetett zsidó deputáció keresett fel. A küldöttség hódolatát fejezte ki a nagy zsidó államférfiu müködéséért Palesztina ujjáépitése körül.

Athénből Konstantinápolyba vezetett Cohen utja. Itt azonban semmilyen müködést nem fejthetett ki, minthogy Törökországban a cionista munka általában nincs legalizálva. Innen Szófiába utazott és Filippopolbe, ahol háromszáz font sterlinget szavaztak meg számára. Ruszcsukban mr. Cohent a cionisták lelkes fogadtatásban részesitették már a pályaudvaron. Később nagyszabásu gyülésen beszélt a zsidóság világhelyzetéről. Innen Bukarestbe, majd Csernovitzba utazott, azután Kolozsvárra jött, ahol a szövetség háromszáz font sterlinget ajánlott fel. Innen ismét Budapestre utazott, ahol gróf Bethlen miniszterelnökkel tanácskozott. A magyar miniszterelnök kijelentette, hogy a magyar kormánynak semmi kifogása a cionista föderáció ellen nincs és tisztára a hitközségek vezetői magatartásának tudható be, hogy eddig a cionista egyesület alapszabályait nem hagyták jóvá. Megigérte azonban, hogy a kérdést tanulmány tárgyává teszi és kedvező megoldást fog találni. Budapesten Bécsen és Berlinen át Londonba utazott vissza.

* **Biztositsuk** *életünket és vagyonunkat a Franco-Romana Ált. Biztositó Rt.-nál. Képviselet az ország minden helységében.*

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja
Szerkesztk : Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szlerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Nézem a naptárt és nézem a történetkönyvet. Sokszor bizony keserves dolog az, a magunk krónikáját megirni és napról-napra. Ilyenkor érződik csak teljesen igaznak a bölcs mondás, hogy boldog az a nép, amelynek nincsen története. Nézem a naptárt és nézem a történetkönyvet. Ijár huszadika van ma. Ijár huszadikán kezdődött Troyesben a történelem egyik legirtózatosabb zsidóméészárlása. Nem, nem, — szomoru, gonosz, véres emlékeztető ez és hiszen ugyis, már olyan régen volt, — 1288-ban. Elmulott idők, maradjanak a multé, ez egyszer ne kisértsenek a jelenbe véres árnyaik. Nézem a naptárt és fáradtan csapom be a történetkönyvet. Valamit a jelenből a mából, a tegnapi tegnapból és közelit, elevenen élőt, lüktetőt — és ne mindig reminiszceneiát. Május 14. — Május 14-én, vagy talán csak tizennegyedikéről tizenötödikére virradó hajnalon indult utnak egy évvel ezelőtt a balázsfalvai pogromvonat. Az a vonat, amelynek utasai a balázsfalvai szabadságünnepről tértek haza és ezen az emlékünnepen annyira telesztták magukat az emberi és nemzeti szabadság szent eszméjével, hogy véresre verték a vonat minden zsidó utasát. Kitépett szakállak ugy lobogtak, mint a győzelmi profeumok és roncselt testü zsidók fetrengtek taposó lábak sarka alatt. Emlékezzünk: egy éve történt. Az erdélyi zsidóság rettenetes, fojtott sikoltása végig hasitott az egész világon, Európa és Amerika kulturtársadalma a lélek megborzadásával vett tudomást a történetekről, a kormány jónak látta mentegetőző nyilatkozatokat kiadni és szigoru megtorlást igért. Óh, mi csak szegény zsidók vagyunk, mindenki szabad prédája, bitang jószág, akire még anyanyelvet is rá lehet parancsolni, — mi igazán nem lihegünk a megtorlás után. De azért mégis és csak ugy csendesen megjegyezzük, hogy Romániában, ahol külön rendőrségek és külön szigurancák vigyáznak a közbiztonságra és olyan zseniálisan éles szemmel, hogy az éjszaka sötétjében egy csirke nyakát kitekerő tolvaj másnap már a gyüjtőfogházban van, — a közbiztonság őrei nem tudták kinyomozni, hogy kik voltak azok, akik világos nappalon, órák hosszat tartó vasutvonalon és állomásról állomásra megismételve zsidókat ütöttek és szakállakat téptek. Óh, hiszen, ha mi is csirkék volnánk! De hát csak szegény, adófizető zsidók vagyunk. És talán nem is erről van most szó. A naptár évfordulót jelez az erdélyi zsidó nép történetében, — mert jaj, már minékünk is van történetünk. A balázsfalvai pogromvonattal kezdődik az erdélyi zsidóság külön története. Igaz, százszor igaz, — mert magunkon érezzük, — a világbölcs mondás: boldog az a nép, amelynek nincsen története.

Csütörtök
5685 Ijár 20
1925 május 14

— **Az ellenzéki pártok manifesztumban mutatnak rá a kormány tényked éseire.** *Bukarestből jelentik: Az ellenzéki pártok vezetősége a vasárnapi népgyülés után manifesztumot fog kibocsátani az ország lakosaihoz, amelyben rámutat a kormány eddigi tényked éseire, amelyekkel kompromittálta az országot.*

— **Értekeziet a közigazgatási javaslat ügyében.** Bukarestből jelentik: Az egészségügyi minisztériumban tegnap értekezlet volt a közigazgatási javaslatnak az egészségügyi minisztériumra vonatkozó intézkedései ügyében. A közmunkaügyi minisztériumban tegnap szintén értekezlet volt az utvonalak rendbehozásával kapcsolatosan.

— **Kétszázkilencvenéves a budapesti egyetem.** Budapesről jelentik: A Pázmány Tudományegyetem tegnap ünnepelte fennállásának kétszázkilencvenedik évfordulóját. Az ünnepségen résztvett az egész diákság, a tanári kar és több miniszter.

Hindenburg felesküdött a köztársaságra

(Berlin, május 13. Az Uj Kelet tudósitójától.) Hindenburg ma délelőtt a parlament termében felesküdött a köztársaság alkotmányára. Az eskütétel, miután a kommunisták előzőleg eltávoztak, incidens nélkül folyt le. Az uj elnök ezután hosszabb beszédet mondott, majd a parlament előtti térre vonult, ahol lelkesen megéljenezték. Hindenburg holnap már elfoglalja hivatalát.

A Magyar Párt is éles harcot indit az iskolajavaslat ellen

Kik hozták létre a csucsai paktumot

(Cluj-Kolozsvár, május 13. Az Uj Kelet tudósitójától.) A magyar párt elnöki tanácsa ma ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a magánoktatásról szóló javaslat ellen a legélesebb harcot inditja meg.

Manifesztumot bocsát ki az összes pártokhoz, amelyben az akcióban való támogatásra kérik fel őket.

Követelik, hogy a törvényjavaslatot vonják vissza. Leszögezték, hogy a Magyar Párt akciója teljesen független attól az akciótól, amelyet a magyar egyházak ebben a kérdésben inditottak.

A csiki választással kapcsolatosan megdöbbenéssel állapitották meg, hogy Florea Gyula mandátumát helybenhagyták. Köszönetet mondtak dr. *Róth* Hugónak a peticióért és elhatározták, hogy a választás ellen ujból vétót emelnek.

Ezután közel egy órán keresztül tárgyalták a csucsai paktumot. Megállapitották, hogy azok, akik a paktumot létrehozták, a Magyar Pártot képviselték és hogy a paktumban

a magyarság, mint kisebbség, nem mond le jogairól.

Elhatározták továbbá, hogy a paktumot nyilvánosan nem tárgyalják, annak szövegét sem teszik közzé, mert ez a megegyezés ellen volna.

A paktum tárgyalásait dr. Bernády György, Ferenczy Géza, Grandpierre Emil, Gyárfás Elemér, dr. Hajdu István, Nagy Jenő, Pál Árpád, Pál Gábor, dr. Sebesi János, dr. Székely Béla, dr. Török Andor vezették.

— **Sirkőavatás.** Szerdán délelőtt kilenc órakor a kolozsvári ortodox zsidó-temetőben a Grünfeld-család és a megboldogult barátai és ismerősei jelenlétében fölavatták Grünfeld Mayer sirkövét. A fehér márványból faragott, egyszerü magas siremlék felső ivhajlásai között aranybavésett mogen David minden disze a sirkönek. Középen az elhunyt neve, lejebb, éppen ugy mint a mellette nyugvó szülők — Joszef Chajim Grünfeld és hitvese Rachel — sirkövén, rövid kis ima az örök életbe elköltözött lelkiüdvéért. Tavaszi pompában viruló fák lombjai borulnak a fiatalon elköltözött tetterős, gyönyörü zsidó emberpéldány sirhantjára. Glasner Akiba főrabbi meginditó szavakban ecsetelte Grünfeld Mayer egyéniségét és a sir körül zokogó gyermekeit a megboldogult életpéldájának követésére intette. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Klein Miksa dr. alelnökkel képviseltette magát a gyászünnepségen. Tiz órakor ugyanabban a temetőben avatták Halász Jenő gyógyszerész, „egyenes lelkü, jóságos férfi“ sirkövét. Az avató beszédet itt is Glasner Akiba tartotta, aki az özvegyet az elhunyt jótékony cselekedeteinek folytatására buzditotta.

— **Németország mult havi jóvátételének összege.** Genfből jelentik: A népszövetség pénzügyi bizottsága által közzétett jelentés szerint Németország az elmult hónapban 640 millió aranymárkát fizetett ki jovátétel cimén. Ebből az összegből a szövetségeseknek 630 millió jutott.

— **A Banca Nationala külföldi kölcsönt vesz fel.** Bukarestből jelentik: A „Cuvantul“ szerint a Banca Nationala külföldön kölcsönöket vesz fel a lej stabilizálására. A bank meghatalmazásával több bankember közelebbről külföldre utazik ebből a célból.

— **Frohreich Ernőnek idegrohamai vannak.** Budapestről jelentik: Frohreich Ernő, aki annak idején Egyedi Artur földbirtokost meggyilkolta, rendkivül rossz egészségi állapotban van, állandóan idegrohamai vannak, ugy, hogy családja kétmilliárd koronát ajánlott fel, ha szabadlábra helyezik. Az ügyészség a szabadlábrahelyezése felől még nem döntött.

— **Senkisem utazhat ingyen Palesztinába.** A központi Palesztina-Hivatal annak közlésére kér fel bennünket, hogy a Palesztinába való kivándorlásnak első feltétele, hogy a kivándorlójelölt az utiköltséggel rendelkezzék. Sem a Palesztina-Hivatalnak sem más cionista szervnek nem állnak olyan alapok rendelkezésére, amelyekből a kivándorlók utiköltségeit fedezhetné.

* **Létérdeke minden hitelezőnek,** hogy mielőtt kihitelezést eszközölne, egy pontos információ birtokában legyen. A **Gyáripar Hiteltudósító** Románia és az utódállamok legnagyobb információs irodája gyors, preciz, megbizható és lelkiismeretes tudósitást nyujt a világ bármelyik államából. Okvetlen kérjen egy próba-tudósitást. **Gyáripar Hiteltudósító Temesvár, Postafiók 34.**

— **Jakab Herminnek** levele érkezett Palesztinából. Átvehető a Palesztina-Hivatalnál (Calea Regele Ferdinand 48.)

* **„Nippon-kerthelyiség“** elismerten Kolozsvár legelőkelőbb szórakozó helye. Minden délelőtt finom villásreggeli és frissen csapolt sör kapható. Már a délutáni órákától elsőrangu cigányzene. Szolid árak, gyors és finom kiszolgálás.

* **Purgó** — eredeti dobozban — minden gyógyszertárban. (1)

Bratianu Jonel mégis törvényszék elé állittatja Sterét

Bukarest, május 13. A „Lupta“ szerint Bratianu Jonel a következő fontos nyilatkozatot tette: „A Stere-ügyben tett nyilatkozatomat továbbra is fentartom. Állom a szavam és rövid időn belül biróság elé fogom kényszeriteni a professzort, hogy feleljen régi cselekedeteiért.“ A hir érthető feltünést keltett politikai körökben.

A kormány vezető tagjai tájékoztatni akarják a külföldet

London, május 13. A „Daily Telegraph“ hosszasabban foglalkozik Románia politikai viszonyaival és arról tud, hogy közelebbről a kormány vezető-tagjai külföldre utaznak, hogy tájékoztassák a romániai állapotokról a külföldi közvéleményt. Az „Aurora“ ehhez a hirhez hozzáfüzi, hogy a kormány ilyen eszközökkel akarja pozicióját megerősiteni.

Nagy
harisnyavásár
mélyen leszállitott árakkal.

Kötött harisnya minden szinben lei	25
Flohr-harisnya minden szinben lei	53
Muszlin harisnya divatszinben lei	69
Cérna-muszlin minden szinben lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden szinben lei	125

BLATT
FŐTÉR 18
Divatkeztyűkben és kötöttárukban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztitás CZINK, Cluj

KÖZGAZDASÁG

Oromolu kizártnak tartja a lej devalválódását

Nyilatkozata az aktuális pénzügyi problémákról

(*Bucuresti-Bukarest*, május 13. *Az Uj Kelet tudósitójától.*) Azokkal a hirekkel szemben, amelyek a lej kurzusának legutóbbi hullámzásával kapcsolatosan keletkeztek, *Oromolu*, a Banca Nationala kormányzója nyilatkozatot adott a sajtónak, amelyben megemlékezik azokról a tervekről is, amelyek a lejnek aranyparitásra való feljavitását célozzák. Oromolu arra a kérdésre, hogy devalválódhatik-e a lej, a következőket válaszolta:

— A lej kurzusának nagyobbmérvü csökkenését kizártnak tartom és ezen állitásomat azzal támasztom alá, hogy adatokkal bizonyitom, miszerint a lej árfolyama már most is mélyen alatta van tényleges értékének. Ha tekintetbe vesszük, hogy a Banca Nationalának 250 millió aranyfrank értékü készlete van, melynek értéke a jelenlegi árfolyam szerint 10 milliárd lejnek felel meg és hogy ezenkivül a bank állami követelései 11 milliárdot tesznek ki, továbbá, hogy a bankok leszámitolási tárcája 7 és félmilliárdra emeltetnek fel, a Creditul Industrial által nyujtott garanciák értéke pedig egy és félmilliárdot tesznek ki, megállapitható, hogy a Banca Nationala a 18 milliárd lej értékü bankjegyforgalommal szemben összesen 30 milliárdnyi fedezettel rendelkezik.

Éppen ezért, ha a lej zürichi kurzusa — eme bőséges fedezet dacára — 240-re, vagy 225-re is csökkenne, nem volna különösebb jelentősége. Természetesen a bank egy ilyen operációban, amely a lej alacsonyabb kurzusát idézhetné elő, semmi körülmények között sem vehet részt, mert eltekintve ennek gazdasági következményeitől, veszélyes volna már csak azért is, mert a banknak egy ilyen értelmü beavatkozása maga után vonná azt, hogy a lejtulajdonosok szabadulni akarva a csökkenő értékü lejtől, olyan folyamatot idéznének elő, amely meggátolná esetleg azt, hogy a tervbe vett értékponton a lej árfolyamát stabilizálni lehessen.

Oromolu ezután rámutatott arra, hogy Romániában ma már nem lehet pénzkrizisről beszélni és azok, akik a pénzügyi helyzetet jól ismerik, tudják, hogy a pénzkrizisről szóló hirek légből kapottak, és azoknak semmi alapjuk nincsen. Beszéde további során még kifejtette, hogy a Banca Nationala és a pénzügyminisztérium között létrejött konvenció alapján meg fog kezdődni a lej feljavulása.

— Nem akarok elfogultnak látszani — mondotta Oromolu — és ezért nem állitom határozottan azt, hogy a lej a tervbevett 15 éven belül valóban eléri az aranyparitást, annyit azonban kijelenthetek, hogy mindent megteszünk aziránt, hogy a lej értékét egyensulyba hozzuk tényleges gazdasági értékével.

 # Kedvezmény a prágai mintavásárra. Bukarestből jelentik: A CFR. vezérigazgatósága a prágai nemzetközi gazdasági mintavásárra utazóknak 50 százalékos vasuti menetdij kedvezményt engedélyezett. Ez a rendelkezés május 15. és 20-ika között van érvényben.

Nagy pünkösdi vásár

Figyelem!

Értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy a „CORSO“ női divatáruházat átvettük,

Eduard Sándor & Co

cég alatt, Piața Unirei 17. és mint **kötött-szövött rövidáru** üzletet tovább vezetjük. **A raktáron levő** női és férfiszöveteket, selymeket, grenadinokat, epongeokat, delaineket, zefireket a n. é. közönség rendelkezésére bocsájtjuk,

Piața Unirei No 17.

 # Megjelent a kamarai törvény. A „Monitorul Oficial“ május 12-iki száma közli a Kereskedelmi és Iparkamarák reorganizálásáról szóló törvényt. A törvény az Uj Kelet által ismertetett rendelkezéseket tartalmazza. A végrehajtási utasitás szerint négy hónapon belül meg fognak történni az uj kamarai választások.

 # Akció a tisztességtelen verseny ellen. A kolozsvári kereskedők egyrésze nemrégiben akciót kezdett a tisztességtelen verseny ellen. Az utóbbi időben ugyanis egyre sürübben akadtak olyan kereskedők, akik hangos reklámokkal végkiárusitást és más hasonló jelszavakkal csöditették magukhoz a publikumot. Ennek megakadályozására a kereskedelmi kamara a felügyelőséggel együtt különböző rendszabályokat fognak életbeléptetni.

 # Háromhónapi haladékot kapnak a csuzdabérlők. Ismeretes, hogy a CFR. kolozsvári üzletvezetősége máról-hónapra felmondta annak a tizenkét fakereskedőnek a bérletét, akik a CFR.-től a csuzdánál telepet béreltek. A felmondás szerint junius elsején kellett volna a telepeket kiüriteni. Mint értesülünk a Kereskedelmi és Iparkamara intervenciójára Kolcescu forgalmi főnök kijelentette, hogy a kitelepitésre háromhónapos haladékot fognak adni. A haladék megadása már csak azért is indokolt, mert a csuzdánál több száz vagon fa van leraktározva, aminek elszállitása, valamint ujbóli elraktározása nagy nehézségekbe ütközne.

 # Bratianu amerikai kölcsönakciója. Bukarestből jelentik: A „Dimineata“ szerint Vintila Bratianu pénzügyminiszter augusztusban Amerikába utazik. A pénzügyminiszter azt hiszi, ha nem is sikerül Amerikában kölcsönt szereznie, felvilágosithatja az amerikai pénzpiacot a romániai állapotokról. Ezzel reméli, hogy előkészíti a talajt egy későbbi kölcsönakcióra.

 # A vezérigazgatósághoz is beterjeszthetők a vagonkiutalásból származó panaszok. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága ujabb rendszert léptetett életbe a faszállitás terén előforduló reklamációkkal kapcsolatosan. Az uj rendszer szerint a vagonkiutalásokból származó panaszokat nem csupán a vagonkiutaló bizottsághoz adhatók be, hanem azok a bukaresti vezérigazgatósághoz is beterjeszthetők. A vezérigazgatóság ezzel a rendelkezésével gyorsitani akarja az adminisztrációk által elkövetett sérelmek orvoslását.

 # Kártéritési per egy épitkezési engedély megtagadása miatt. Bukarestből jelentik: A romániai petróleumtársaság pert inditott Constanza város ellen egy épitkezésből kifolyólag. A társaság ugyanis épitkezési engedélyt kért egy telekre, a városi tanács azonban az engedélyt megtagadta azon a cimen, hogy a telek nem a petróleumtársaság tulajdonát képezi. A biróság a várost kártéritésre itélte azzal, hogy az engedély kiadásánál nincs jogában azt kutatni, hogy ki a telektulajdonos.

TŐZSDE

Május 13-án

A lej: *Zürichben* 252·50, *Párisban*, 945 *Budapesten* 347.

Kolozsvár. A mai napon nem volt egységes a devizapiac. Lanyha nyitás után némileg szilárdulás mutatkozott. Az árfolyamok a következők: Bécs 28·80—29·20, Prága 6·10—6·15, Budapest 340—345, Páris 10·85—10·95, Zürich 40·00—40·00, Newyork 205·00—206·00, London 1003—1007, Milánó 8·50—8·55.

Zürich. *Nyitás—Zárlat:* Berlin 122937—122937, Amszterdam 207·62—207·62, Newyork 516·75—516·75, London 2506·50—2506·50, Páris 2687·50—2687·50, Milanó 2121·26—2121·25, Prága 1530·00—1530·00, Budapest 72·62—72·62, Belgrád 840·00—840·00, Bukarest 252·50—252·50, Varsó 99·35—99·35, Bécs 72·80—72·80.

Bukarest. *Devizák:* Páris 10·90, Berlin ——, London 10·10, Newyork 205·00, Róma 8·55 Zürich 40·50, Bécs 29·50, Prága 6·18.

Bukarest. *Valuták:* Napoleon 745·00, márka 49·75, leva 140, török lira 855, font sterling 1000, francia frank 11·00, svájci frank 40·00, olasz lira 840, drachma 335·00, dinár 320·00, dollár 205·00, lengyel márka 40·00, osztrák korona 29·00, magyar korona 29·00, cseh korona 600.

Ki kell költözzünk!

Emiatt kénytelenek vagyunk üzletünket teljesen feloszlatni.

Oriási szövet-, selyem-, vászon- és mosóáru-raktárunkat

még eddig nem létezett olcsó árakban elárusitjuk.

Heller, Weisz & Molnár

divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 6.

SZINHÁZ - MÜVÉSZET

A szinházi iroda közleményei

Krizantém. Az utolsó főpróbák folynak már teljes apparátussal a Krizantémből, melynek pénteken este lesz a nagy izgalommal várt premierje. Karácsonyi Ili, Neményi, Erényi, Ihász, Tompa, Leövey, Mihályfi fogják a főszerepeket játszani. Akik a pénteki premierre nem tudnak jegyet kapni, azok jól teszik ha a következő előadásra jóelőre biztositják jegyüket, mejt mind a négy előadás helyeit előre fogják megváltani.

Ember tragédiája. Szombaton délután 3 órakor olcso helyárakkal kerül szinre az Ember trégédiája.

Sáneor Erzsi bucsuja. Csütörtökön este a Lakmé cimszerepében fejezi be három estére terjedő diadalmas vendégjátékát Sándor Erzsi.

Főpénztáros ur és Csibi. Két brilliáns francia vigjátékbót folynbk most párhuzamosan a próbák: a Főpénztáros ur szerzői a legdiadalmasabb francia vigjátékirók Flers és Caillavet. E két névben már benne van a világsiker. A Csibi eredeti cime: Fruit Vert — Zöld gyümölcs — hallatlanul mulatságos, szellemes és ötletes. A Krizantém után következik a Csibi és a Főpénztáros ur bemutatója.

Magyar Szinház heti műsora

Csütörtök: Lakmé (Sándor Erzsi vendégjátékával, mérsékelten emelt helyárakkal, napibérlet 118 sz. B, sorozat 202)

Péntek: Krizantém (Operett, először, premierbérlet 58 sz., sorozat 203)

Szombat d. u. 3-kor: Ember tragédiája (Ifjusági előadás, olcsó helyárakkal, bevezető előadást tart: dr. Patai József, sorozat 204)

Szombat este 8-kor: Krizan ém (Napi bérlet 119 sz. A, sorozat 205)

Vasárnap d u 3 órakor: Fügefalevél (Mérsékelt helyárakkal, sorozat 206)

Vasárnap d. u. fél 6-kor: Dé ibáb (Leszállitott helyárakkal, sorozat 207)

Vasárnap este 8-kor: Krizantém (Operett-ujdonság, 3-adszor, bérletszünet, serozatszám 208)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök. *Indiai szerelem és bosszu.* Grandiozus szalondráma 6 felvonás. Főszerepben Kovanko Nathalie, Jean Angello és coline.

Uránia-mozgó. Kedd és szerda, május 12 és 13. *20.000 mérföld a tenger alatt.* Bünügyi dráma 6 felv. Jules Verne regénye után. Főszerepben a legnagyobb francia művészek.

Csütörtök, május 14. *Amerika lázban.* Szenzációs bünügyi dráma 6 felvonásban. Főszerepben a hires Houdini.

Apolló-mozgó. Szerda és csütörtök, május 13 és 14. *Vörös jegy.* Szenzációs dráma 5 felvonásban. Főszerepben Diomira Jacobini.

Hölgyeim! *Óriási választék szalmakalapokban és nyári ujdonságokban. Feltünő olcsó kirakati árak.*

"IDEAL"

kalapszalon, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólyaáruházzal szemben). Feltünő olcsó árak. Átalakitásokat modellek után vállalunk.

Mindenhol csak

eredeti

CZELL-sört

és

LUTHER-sört

kérjen.

Telefon 516

Mosse 1155

Főraktár

Ciment, Dukász & Tsa cégnél

Cluj, Str. Bucovina (v. Munkácsy-u.) 28

SPORT

Élet-halálküzdelem volt az MTK—Bolton Vanderers-mérkőzés

A vasárnapi MTK—Bolton Vanderers mérkőzésről a következő érdekes tudósitást kaptuk:

Fél 6 órakor léptek a pályára az angolok. Halk taps fogadja őket. Magas, karcsu, szőke és fekete fiuk, a kapusuk félelmetesen hatalmas ember, legalább két méter hosszu. A 30000 főnyi tömeg halálos csöndben lesi a biró fütyjelét. Már az első percekben látni lehet, hogy a magyarok méltó ellenfeleik az angoloknak. Amennyivel fejletebb az angolok technikája, annyival lelkesebbek a magyarok. Az angolok kemény rámenő játékosok, de most még fairül küzdenek. Nagyszerüen szaladnak. Az egyik angol bekk megbotlik és beleesik a pálya szélén üldögélő fényképészek és filmoperatörők csoportjába. Az emberek most mosolyognak először.

Most veszedelmes percek következnek. Az angolokat dühösiti a nevetés és válaszul a magyar kaput kezdik bombázni. Még mindig finoman játszanak, ha megrugja egyik játékos a másikat, futás közben kezet szoritanak, az angol békésen mosolyog a magyarra. Abban biznak, hogy majd csak kifullad az MTK. De nem! Orth, aki ma játszotta ki a legjobb formáját, gólt lő az angolok kapujába. Az emberek, mint az őrültek ugrálnak föl, ismeretlenek ölelkeznek össze, óriási rivalgás és percekig zugó taps önti el a pályát. De nemsokára a nézők ajkára fagy a mosoly.

Mandit, az MTK kitünő bekkjét ugy rugták meg az angolok, hogy ájultan viszik ki a pályáról. Az öltözőben orvos vizsgálja meg a fájdalomtól habzó száju játékost és megállapitja, hogy sulyos térdrándulást szenvedett.

Félidőig most már csak 10 emberrel játszanak a magyarok.

Alig ér véget a félidő, az angolok megvadulva rohannak be öltözőhelyiségükbe és ott szidják a birót. Mintha kicserélték volna őket, vadak és durvák, gáncsolnak, boxolnak. A szemükben ádáz düh, a biró minden intézkedése ellen protestálnak. A játék lassanként élethalálküzdelemmé fajult.

Ahányszor csak elhaladnak a biró mellett, meglökik. Hirtelen néma csönd támad: az egyik angol csatár áttör a magyar védelmen és kiegyenlitő gólt lő.

Hangtalanul, taps nélkül veszik tudomásul az angol gólt, haragszanak a durva profikra. Gól után még vadabbul folyik a játék. Most a változatosság kedvéért a magyarok rugják le az angolok kapitányát. A profik a birót, aki szerintük ujabb sulyos hibákat követett el, játék közben megfenyegetik, hogy leboxolják. A biró megijed és amikor az egyik angol játékos citromot vág az arcába, három perccel a befejezés előtt lefujja a félidőt. Rendőrök sietnek a pályára, hogy megvédjék a birót az angoloktól, az angolokat pedig hangosan pfujozó és fenyegető magatartást tanusitó magyar közönségtől. Boxszal kezdődött és csak a rendőrség éberségének köszönhető, hogy nem boxszal végződött az angol-magyar futball-harc.

Arad válogatott csapata Kolozsváron

Mérkőzés a Herbay-dijért

(Cluj-Kolozsvár, május 13. *Saját tudósitónktól.)* A labdarugószakosztály tegnap este tartotta rendes ülését.

Popescu szövetségi kapitány beszámolt a nagyváradi válogatott mérkőzésről és közölte, hogy a meccs nem a Herbay vándordijért folyt le, hanem revansa volt az őszi Kolozsvár—Nagyvárad válogatott mérkőzésnek. Nagyvárad erről az utolsó pillanatban értesitette a kolozsvári csapat kisérőit, amikor már nem lehetett kitérni e mérkőzés megtartása elől.

A kolozsvári kerületet egy ujabb válogatott mérkőzésre kötelezi a Herbay vándordij lejátszásért való benevezés. A sorsolás szerint ugyanis vasárnap kellene lejátszani a válogatott mérkőzést Araddal. Arad azt kivánja, hogy a mérkőzést Aradon játszák le, Kolozsvár azonban ragaszkodik ahhoz, hogy itt legyen a mérkőzés, különben nem megy bele annak megtartásába. A szakosztály elhatározta, hogy nem tartanak triált ez alkalommal, hanem kijelölik a játékosokat, akikből a csapatot ki fogják állitani. Ezek a játékosok a következők: Szatmáry, Mezey (KAC), Lázár, Huza, Hatiegan, Giurgiu I. és II. Blaju, Bonciocat, Guga (U), Málnásy, Krieshofer (KKASE), Takács, Kinizsi (CFR), Pollák, Braun, Fahn (Haggibbor) és Molnár Attila (Marosvásárhelyi CFR).

Lényegtelen igazolásokkal az ülést végetért.

Felhivás a Haggibbor tenniszezőihez. A Haggibbor tenniszezőit figyelmeztetjük, hogy ma csütörtökön, a terminusok összeegyeztetése érdekében és a fizetési feltételek megbeszélése végett, feltétlenül jelenjenek meg.

Hirneves fogászok bátran ajánlják,

Mert hisz Farmodont fogkrémnek
[nem találják mását.

1748 1

Zsák Ponyva

Mindennemü célokra legelőnyösebben beszerezhető

Albala Izsó

Timisoara

Piata Traian No 2.

Mégis csak legjobb a késnélküli

„RASOL IDEAL"

borotváló por

amely az ország legrégibb gyártmánya, mely most ujonnan átpreparálva, az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána.

Ovakodjunk az ártalmas utánzatoktól. Csak az „IDEAL" felirásu valódi.

Reszling József fodrász

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

BENZ

teherautó

eladó

minden elfogadható áron. Cim a kiadóban.

Rador 2309

Minden uriasszony

meglátogatja az ujonnan alapitott

Elysée

Aruházat, Cluj, Cal. Regele Ferdinand

Wesselényi-utca 22 szám alatt, hol a legszebb ujdonságok a legjutányosabban beszerezhetők.

Harisnya, keztyü-különlegességek, lóször- és szalma szövetek, divatszalagok és más

nőikalap kellékek

óriási választékban gyári áron kaphatók.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3'—, vastagabb betűve 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej, állástkeresőknek 30% kedvezmény
Apróhirdetések dija előre fizetendő

Ha jól akar **nősülni** vagy **férjhezmenni,** forduljon hozzánk. „IDEAL" házasságközvetitö iroda, Alba-Julia, Str. Simion Barnuţiu No 20. 1864

Motorok

Szivógáz 20—60 HP. Benzin 4, 5, 10, 16 HP. Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP. Diesel 40, 50 HP. **Gőzgépek** félstabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. összes gépek gyárilag javitva azonnal szallithatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

HUNWALD
Cluj, Str. Vlahuţa (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 14'

Üvegcsiszolda és tükörgyár. Táblaüveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök ujrafoncsozása 1007

Több szobával, nagyobb fürdőben berendezett villát bérelnék. Megkeresések: B. Kanner, Urziceni, jud. Jalomita. 9037

Motorokat
benzin, nyersolaj, diesel, szivógáz, 10 lóerőtöl fölfelé, törött állapotban is, keresek megvételre. Schedivetz, gépészmérnök, Timisoara, Gojdu-utca 13. 1819

Szeszfőző és raktárnok (irodai teendőkben jártas) alkalmazást nyerhetnek. Működési bizonyitványok másolatban mellékelendők, mert nem küldetnek vissza. — Bileagi szeszgyár, posta Saratel Beszterce-megye. 9029

Engros-üzletnek vagy irodának alkalmas, centrumban fekvő helyiség nagy raktárhelyiséggel, kedvező feltételek mellett kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 9004

Tordai-uton kiadó 2 szoba konyha és mellékhelyiségek. Értekezni Nagynál, Tordai-ut 35.

Gőzcséplő-garniturát 6, 8 és 10 HP., lehet magánjáró is, vételre keresek. Schedivetz Kálmán gépészmérnök, Timisoara IV. Strada Emanuel Gojdu No 13. 1819

Keresünk azonnali belépésre megbizható, erélyes **telepfelügyelő** és **raktárkezelőt,** ki a lóápolással, fogattartással járó dolgokat is érti, valamint irásbeli teendőkben is jártas. Fizetés: havi 5000 lej, egy szoba konyha kamaras lakás, fütés, világitás. Lakás november 1-én foglalható el. Irásbeli ajánlatok bizonyitvány másolatokkal a „Sirokkó" hirdeté-i vállalathoz Cluj, Strada Regina Maria 14. küldendők be. 9027

Motorokat,
benzin, nyersolaj, szivógáz, 15 lóerőtöl fölfelé, törött allapotban is keresek készpénz mellett vételre, Elias Győző, Timisoara, Radulescu 6.

Tengerit
waggontételekben szállit Reiter Frigyes, Timisoara, Str. Jancu Vacarescu 1. 9007

Cúr Sálóm-ban „A" jegyzésü parcellát, esetleg haszonnal átvesz. Levélben vagy személyesen „Grátz" üzlet, Főtér. 9030

Benzinlocomobilok és nyersolajmotorok, melyek cséplésre és kétjáratu malom meghajtására alkalmasak, azonnal szállithatók, Friedrich Testvérek, Timisoara. 1819

Keresünk azonnali belépésre üzletünk vasosztályahoz egy szorgalmas jó kiszolgáló vaskereskedő segédet. Ajánlatokat fizetési igény és eddigi működés megjelölésével sürgősen kérünk Fii Weisburg Jacob, Diciosanmartin. 9023

Komoly intelligens zsidó leányt keresek háromévesgyermekem mellé. Dr. Borgida Józsefné, Satmar. 9036

Victoria fehérnemüüzem

(Deák Ferenc-u. 24) keres elsőrangu férfi fehérnemü ***varrónőket magas fizetéssel,*** ugyanott egy gomblyukkötőnőt és egy vas lónőt is felvesznek.

Lebovits Béla
ארטה כשר **huscsarnok és szalámigyára**
Cluj, Str. G. Bariţiu 8. - Telefon 354.

(volt Malom-u.) Ajánlja elsőrendü szalámi gyártmányait legolcsóbb napi árban. Post-i megrendeléseket pontosan eszköz ök. Viszonteladóknak nagy árkedvezmény. Friss libazsir bármilyen mennyiségben kapható. Árjegyzék és הכשר kivánatra ingyen. Üzletem átalakitása miatt árusitás pár napig az udvarban eszközöltetik.

Nagy harisnyahét
a **„PARISIEN"**
áruházban.

Férfi és női harisnyák, gyerekzoknik és mindenféle kötött áru a legolcsóbb árban lesz kiárusitva.

Minden vevő ingyen sorsjegyet kap!

Huzás május 25-én.

Jégszekrények

nagy választékban kaphatók

Grünwald Jakab
bádogáru üzemében,
P. Mihai Viteazul 13.

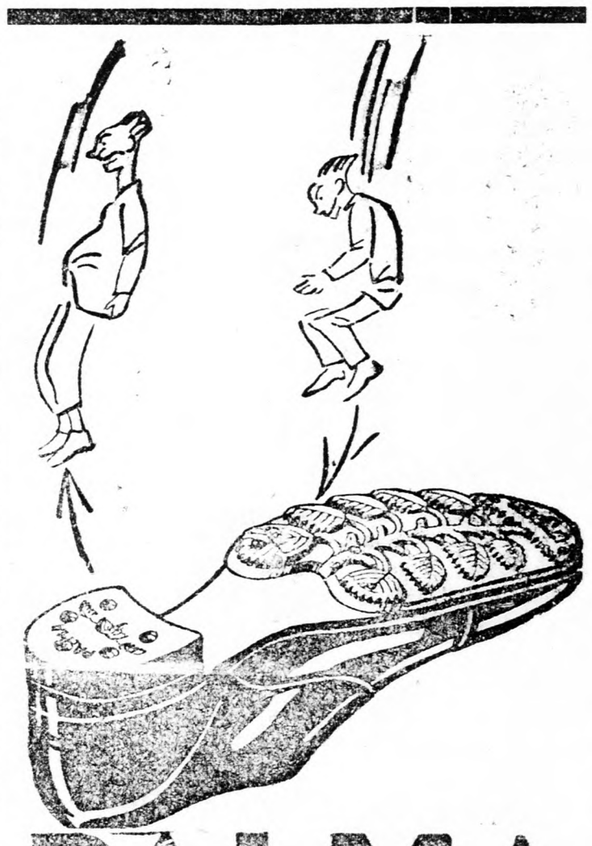

PALMA
Kaucsuk sarok és talp
védelmet nyujt hideg és nedvesség ellen.
Ruganyos, higienikus.

Czell
A kolozsvári monostori Fióküzlet: Ghillányi-ut 5—7.
URSUS világos
HERCULES dupla maláta
sörgyár sörei Fióküzlet: Ghillányi-ut 5—7.
Rador 2135

Használjunk kizárólag
כשר **PLANTOL** כשר

legjobb növényzsirt, mert ez tiszta, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámin nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készül, szigoruan ortodox rituális előirás szerint.

Képviseli: HARTIG & HIENZ Cluj
Str. Juliu Maniu 8. Telefon 1-18.

Tavaszi ujdonságok
érkeztek
Neumann M.
férfi- és fiu ruhaáruháza
Cluj, Piata Unirii No 14.

Comunitatea Isr. Ortodoxa Autonomă din Cluj.

No. 281—925.

Árlejtési hirdetmény.

Hitközségünk a majorságvágódabeli tolltépési jogot bérbeadni óhajtván, felszólitjuk mindazokat, akik e bérletre pályázni óhajtanak, hogy 5000 lei bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat május hó 25-én nyujtsák be a hitközség titkári hivatalában (Timár-u., Str. Dubalarilor 1. sz.), ahol a bérletre vonatkozó részletes feltételek megtekinthetők. Megfelelő ajánlat hiányában a hitközség az üzemet házi kezelésbe veszi.

Cluj, la 13. Mai, 1925.

Löfler secretar — **Samoil Adler** presedinte.

Most jelent meg!

A zsidó Balzac
MENDALE MOICHER SFURIM
humoros zsidó snorerregénye

A sánta Fiske

Az első jiddis regény magyar nyelven.

Ára 80 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Hirdessen az Uj Keletben!

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.